

ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Попова І.Є.

студентка,

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ, ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З РАДІОАКТИВНИМИ ВІДХОДАМИ

Сучасний період розвитку людської цивілізації характеризується підвищеним техногенним навантаженням на навколишнє природне середовище і, як наслідок, зростанням ступеню загрози для життя та здоров'я людини. В умовах формування механізму правового забезпечення сталого розвитку суспільства актуальним видається створення адекватної системи правового опосередкування поводження з небезпечними відходами, де правове забезпечення поводження з небезпечними відходами розглядається як комплекс правових норм, пріоритетів, імперативів, юридичних засобів, які спрямовані на встановлення правового режиму небезпечних відходів як об'єктів правовідносин, із якими норми законодавства пов'язують виникнення специфічної правосуб'єктності для учасників діяльності у сфері поводження з небезпечними відходами.

До дисциплінарної відповідальності притягуються винні особи у разі порушення законодавства у сфері поводження з відходами в процесі виконання трудових обов'язків. У такому випадку на фізичну особу дисциплінарні стягнення накладаються на підставі КЗпП України [1].

Склади правопорушень законодавства про відходи з установленням відповідних санкцій за їх скоєння визначаються КУпАП та КК України.

Адміністративна відповідальність передбачена КУпАП. До цього виду юридичної відповідальності можуть бути притягнуті громадяни та посадові особи за такі правопорушення:

- псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель хімічними і радіоактивними речовинами, виробничими й іншими відходами (ст. 52);

- забруднення і засмічення вод (ст. 59);
- порушення вимог щодо охорони територіальних і внутрішніх морських вод від забруднення і засмічення (ст. 59-1);
- пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, шкідливими викидами, відходами і покидьками (ст. 72);
- засмічення лісів відходами (ст. 73);
- порушення правил складування, зберігання, розміщення, транспортування, утилізації, ліквідації та використання відходів (ст. 82) тощо [2].

До органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення в галузі поводження з відходами, відносять: органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби, які розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 80-83 КУпАП (коли вони є порушеннями санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм).

Від імені цих органів розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення в межах територій та об'єктів нагляду, визначених законодавством, мають право лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби; органи державного контролю за використанням та охороною земель розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства у сфері використання та охорони земель (ст. 52 КУпАП); органи лісового господарства розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 73 КУпАП; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів розглядає справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 52, 59, 59-1, 72, 73, 80-83, 91-3 КУпАП [2].

Кримінальна відповідальність у сфері поводження з відходами передбачена ст. 268 КК України – незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини чи транзит через її територію відходів або вторинної сировини без належного дозволу. Кваліфікуючою ознакою є ввезення або транзит небезпечних відходів, які забороняються до ввезення [3].

Крім того, окремі об'єкти навколишнього природного середовища можуть бути забруднені відходами. Кримінальний кодекс передбачає відповідальність за:

- забруднення або псування земель речовинами, відходами або іншими матеріалами, шкідливими для життя, здоров'я або довкілля (ст. 239);
- забруднення або іншу зміну природних властивостей атмосферного повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами, відходами або іншими матеріалами промислового або іншого виробництва (ст. 241);
- порушення правил охорони вод (водних об'єктів), якщо це спричинило забруднення поверхневих і підземних вод і створило небезпеку для життя, здоров'я людей і довкілля (ст. 242);
- забруднення моря в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або в межах вод виключної (морської) економічної зони України матеріалами чи речовинами, шкідливими для життя чи здоров'я людей, або відходами, а також незаконне скидання або поховання в межах внутрішніх морських або територіальних вод України або у відкритому морі зазначених матеріалів, речовин і відходів (ст. 243);
- порушення законодавства про континентальний шельф України, що заподіяло істотну шкоду, а також нежиття особою, що відповідає за експлуатацію технологічних установок або інших джерел небезпеки в зоні безпеки, заходів для захисту живих організмів моря від дії шкідливих відходів або небезпечних випромінювань та енергії, якщо це створило небезпеку їх загибелі або загрожувало життю або здоров'ю людей (ст. 244) [3].

Цивільно-правова відповідальність настає незалежно від притягнення винних осіб до адміністративної або кримінальної відповідальності. Особи повинні нести цивільно-правову відповідальність у разі заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу або здоров'ю громадян [4].

Правові засади відшкодування шкоди за порушення законодавства про відходи регулюються Законом України «Про відходи». Юридичні та фізичні особи зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану ними внаслідок порушення законодавства у сфері поводження з відходами, в порядку і розмірах, встановлених цивільним законодавством України. У цій сфері застосовуються загальні правила відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про навколишнє природне середовище, визначені у ст. 69 Закону України «Про охорону

навколишнього природного середовища». Відшкодування шкоди, заподіяної об'єктам навколишнього природного середовища, здійснюється відповідно до затверджених у встановленому порядку такс, а також методикам обчислення розміру збитків. При їх відсутності відшкодування провадиться по фактичних витратах на відновлення порушеного стану навколишнього природного середовища [5, с. 327].

Отже, поводження з небезпечними відходами є врегульованою нормативно-правовими актами діяльністю спеціально уповноважених фізичних та юридичних осіб, які безпосередньо здійснюють операції з цими об'єктами та інших суб'єктів у сфері екологічної безпеки, що спрямована на запобігання утворення небезпечних відходів, дотримання норм, нормативів та законодавства про екологічну безпеку, зменшення загроз (ризиків) заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну різних осіб від прояву небезпечних властивостей таких відходів. Діяльність поводження з небезпечними відходами є окремим видом еколого-небезпечної діяльності

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України // Законодавство України про працю // Упоряд. І.В.Зуб. – К. – 1999. – С. 5.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України за станом на 5 квітня 2001 // Верховна Рада України. – Офіційне видання. – К.: Нормат. вид-во, 2011. – 573 с.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
5. Екологічне право України : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.